

אפילו אם יש כמה ראיות לתקוע ועיין באג"מ החדש (דף ל"ג) בענין פתיחת דוד מים חמים בשבת

משחרב בית המקדש התקין ריב"ז שיהא תוקעין בכל מקום שיש בו בית דין (משנה ר"ה כ"ט): דעת הר"ף שלהלכה תוקעין בפני ב"ד קבוע של שלושה אפילו בלתי סמוכין ועשה כך למעשה אלא שאפילו תלמידו אחריו לא עשה כן עיין שם בר"ן והרמב"ן והרא"ש והב"י (תקפ"ח) ודעת רש"י והרו"ה שבעינן דוקא ב"ד של כ"ג אפילו שלא במקום קביעתו ודעת הרמב"ם וסעיתו שלא בעינן כ"ג אבל בעינן ב"ד סמוך ודוקא בית דין קבוע ושקדשו עליו החודש ולפי משמעות פירוש הב' בכסף משנה (שופר 3 - 5) צריך בית דין שיקדש החודש וליכא בזמן הזה

(ז) **אם יש לנהוג כהלכות שלא לומר זכרון תרועה באהבה** עיין בט"ז (תקפ"ג - סק"ז) דאין אומרים באהבה כי תרועה מורה על הדין ואין אהבה בדין וזה כהלכות ועיין באג"מ (ה - דף קכ"ח) דכתב דבכל הסידורים גם בסידור הריעב"ץ וגם בדה"ח נדפס שבשבת אומרים זכרון תרועה באהבה מקרא קודש ומש"כ המ"ב (סקט"ז) לא שייך לזה עיין באג"מ היטב ועוד כתב דודאי איכא אהבה להשי"ת לעמו ישראל אף כשהוא שעת הדין כדאיתא בר"ה (ח): ואף דאין מתנהגין כבנים נקראו בנים (קידושין ל"ו): ומפורש שהמקום מצטער גם על דמין של רשעים שנשפך דהיינו שנהרג בסנהדרין (סנהדרין מ"ו):

II. אמירת אבינו מלכינו בראש השנה שחל בשבת

(א) **עיין בתענית** (כ"ה): במעשה ברבי אליעזר שירד לפני התיבה ואמר כ"ד ברכות ולא נענה ירד רבי עקיבא ואמר אבינו מלכינו חטאנו לפניך וא"מ אין לנו מלך אלא אתה ומיד נענה וירדו גשמים וכשראו חכמי הדור שנענה באותה תפלה קבעום לעשרת ימי תשובה מ"מ בשבת אין אומרים אותה ק"ו מתפלת שמונה עשרה שהם חובה ועוד תיקנו רבי עקיבא לתענית ציבור ואין תענית ציבור בשבת וכ"כ הרמ"א (תקפ"ד - ה) בשם הר"ן והריב"ש

(ב) **ויש חולקין** שאף על פי שאין לשאול צרכיו בשבת צרכי רבים מותר לשאול בשבת (תוספות והרא"ש ברכות ל"ד): ולכן אומרים זכרינו לחיים (משמעות הטור ושו"ע קי"ג - ה) וכן נוהגים לומר בשבת הרחמן בסוף ברכת המזון שהם צרכי רבים ועוד בר"ה שלא חל בשבת היאך לאומרו אלא ר"ה ניתנו לתשובה ולכן הותרו משא"כ בשאר שבת ויו"ט וראיה לדבר דהרבה מן הגאונים נהגו להתענות בר"ה ואפילו חל בשבת (שו"ת יחיה דעת ה - ל"ד)

(ג) **וכן כתב המטה אפרים** (תקפ"ד - כ"ה) שראוי להתפלל על החולים בר"ה ויו"כ ואף כשחלים בשבת דשאני ימים אלו משאר שבתות שהוקבעו לבקשות ותחנונים ואין חשש משאילת צרכיו בשבת וגם אין צריך להזכיר שבת היא מלזעוק

(ד) **אמנם יש לומר** דשאני אבינו מלכינו בר"ה שחל בשבת שהוקבעה במיוחד כתפלה בתעניות בעת צרה ונתקנה לפי הסדר די"ח ברכות דשמו"ע (מג"א תקפ"ד - ג) אמנם אלקי נצור לשוני מרע מותר לאמרו בשבת אפילו דיש איסור לשאול צרכיו בשבת דעל כרחנו לומר שהואיל ותיקנו והנהיגו העולם לאומרו אין שום איסור בדבר

III. ההשקפות ליום הדין

(א) **המתנהג בער"ה כהוגן** חשוב אצל הקב"ה כאילו התנהג האדם כן כל השנה דהיינו אם עשה תשובה (ר"ה 3): דהיינו שובה ישראל עד ה' אלקיך וזה הכרתו יתברך ולאהבתו ובוה יש הבטחה למחילת עונות דמחיקת עון נשאר רושם משא"כ במחילה דאפילו רושם לא נשאר

(ב) **ראש השנה היא קבלת עול מלכות שמים** - היסוד של מצות התשובה שהוא חסד גדול שנתן ה' לנו הוא האמונה הפשוטה בכורא עולם שהוא משגיח עלינו לכן בר"ה אין מבקשים סליחה רק מרבים בפסוקי מלכיות לקבלו כמלך שמנהיג העולם ואחד מגדולי המוסר

הקפיד שלא לומר בעזרת השם שמשמעותו כאלו אנו עושים והוא רק עוזר רק היה אומר ברצות השם והיינו שהקב"ה רוצה ואנו הממלאים רצונו (תשובות והנהגות ד - זף קל"ז)

ג) אימת הדין בראש השנה - הרמב"ם (צפירוש המשנה סוף פ"ד דר"ה) כתב דלא היו קורין הלל משום הפחד ומורא שחייבין מדינה בימי הדין ועיין בדרשת הגר"ח מוולוז'ין בימי הסליחות שרוב העולם יודעים המשנה כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא אבל החלק השני של המשנה אלו שאין להם חלק לעוה"ב ... ולא אפיקורס ודרשינן מקרא כי דבר ה' קָזָה וקאי על מבזה תלמיד חכם או אפילו חבירו בפני ת"ח או אפילו מי שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק הוא בכלל אפיקורס (סנהדרין ז"ט). ואין לו חלק לעולם הבא וכששמעו הבעלי בתים דברי הגר"ח בוולוז'ין כולם פרצו בכייה בקול נורא (תשובות והנהגות ז - רע"ב)

ד) התפילות של ראש השנה מתוך שמחה וחדוה - כפי שנאמר עבדו את ה' בשמחה או בכייה ובדמעות? עיין בשו"ת יחזיה דעת (ז - ט"ט) שהביא האור זרוע דבנחמיה (ח - ט-י) צוה העם לאכול ולשתות ולעשות שמחה גדולה בראש השנה ושלא תתאבלו ושלא תבכו ומשם למד רבינו חננאל שאסור להתענות בר"ה וכ"כ הרא"ש (ר"ה ז - י"ד) ודלא כדברי רב נסים גאון שמתיר להתענות ועיין בשו"ע (תקנ"ז - ח וז) דאין להתענות ולכן צריך לומר התפילה בנעימה ובשמחה וכן נהג הגר"א שאין לבכות (מעשה רז ר"ז) אמנם האר"י ז"ל נהג לבכות הרבה בתפלות ר"ה והיה אומר מי שאין בכיה נופלת עליו בימים אלה היא הוראה שאין נשמתו שלימה והגונה ואפשר לומר דאין לאדם להביא עצמו לידי בכיה מפני קדושת החג כמו שכתב עזרא ונחמיה אבל המתעורר מעצמו לבכות בתפלותיו אשר מחמת התלהבות דקדושה ואהבת ה' אין בזה שום איסור וכיוצא בזה כתב שרבי עקיבא היה בוכה בשבת כשקרא שיר השירים אמנם המתפלל בלא כוונה כגוף בלא נשמה

ה) המצוה של תקיעת שופר - עיין בהרמב"ם (תשובה ג - ז) שכתב הוא לעורר ישנים השוכחים את האמת בהבלי הזמן ולזה מקיץ השופר בשני קולות היינו ע"י הטבה ושפע ברכה שהשי"ת נותן מקיצו שיבין שהוא נתונה מהשי"ת ולא בכחו ועוצם ידו עשה זה וזה בקול התקיעה ויש הקצה ע"י מה שענשו השי"ת בין מכת הגוף בין בעוני שצריך להקיץ ולהתבונן אשר ידע מי המענישו ולשוב בתשובה והוא קול התרועה ובודאי יש לאדם להקיץ מקול התקיעה שהוא משפע הטוב ולא יצטרך להקצה דתרועה (דרש משה ז - זף ק"ז)

ו) ראש השנה יום מיוחד לעורר אותנו לתשובה ע"י שמיעת קול ה' ועיין (נחלשית ג - ח) הפסוק וישמעו את קול ה' אלקים ... ויום זה היה ראש השנה אליבא דרבי אליעזר והקול הזה בא לעורר את אדם וחזרה לתשובה ולכן מצות תקיעת שופר הוא לדורות דהיינו דקול ה' בשופר שואל אדם בזמנינו אייכה היינו מציאותו הרוחנית ואדם ענה את קולך שמעתי ואירא כי עירם אנכי וזה להתעוררות הגדולה לתשובה (מועדי קודש זף י"ד) והשופר התעוררות לקבלת עול מלכות שמים ואהבתו ועוד השופר אינו רק תרועה בלבד דהיינו מדת הדין אלא ג"כ שיפור המעשים וכאילו מכריז אני אדם אחר וכמו שאדם הראשון נכרא בר"ה כך אנו נעשים כבריאים חדשים ועוד על הפסוק עלה אלקים בתרועה ה' בקול שופר (תהלים מ"ז - ו) דבשעה שישראל נוטלין את שופריהן ותוקעין לפני הקב"ה הוא עומד מכסא הדין ויושב בכסא הרחמים ועוד דהעולם לא נכרא אלא בשביל התורה ולכן ר"ה הוא התחדשות למתן תורה דהיינו לנעשה ונשמע והתדבקות בה' יתברך ועוד דאיל של שופר הוא האות הנצחי של מסירת נפש על רצון ה' דהיינו איל של עקידת יצחק ובקבוץ של גליות נאמר והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול והשופר הוא כ) קול ה' לתשובה א) קבלת עול מלכות שמים ב) לשפר מעשיו ג) התחדשות בהאדם ד) נתהפך דין לרחמים ו) התחדשות למתן תורה ולנעשה ונשמע ז) מסירת נפש - עקידת יצחק

כתיבה וחתומה טובה

נפסם לעלוני נשאות אלה אוי ר' אליעזר ליפא ב"ר יעקב ארזכי ע"ה ולאוי אורתי באשה רחל ב"ר גרשון חנוך הסניך הכהן ע"ה
ולעלוני נשאת אמי היקר ר' איסר זאב ב"ר אליעזר ליפא ע"ה